

A portrait of Martin van Rijn, a middle-aged man with light brown hair, wearing a dark suit, a light blue shirt, and a blue striped tie. He is sitting in a chair, looking directly at the camera with a slight smile. His hands are clasped in his lap. The background is a blurred indoor setting with a lamp and some papers.

*Staatssecretaris Martin van Rijn
over 'Ouderen in veilige handen'*

Tweede natuur

Signalen opvangen, voorlichting geven, weten wat je zelf kunt doen en waar je terecht kunt. Dit is wat Martin van Rijn, staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) verwacht van het notariaat als het gaat om tegengaan van financiële uitbuiting van ouderen. 'Het signaleren van financiële uitbuiting moet een soort tweede natuur voor het notariaat worden', aldus de staatssecretaris. Van Rijn was op 4 oktober een van de sprekers op het wetenschappelijk congres van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB).

TEKST Jessica Hendriks | FOTO ministerie van VWS

Naar schatting worden jaarlijks 200.000 ouderen boven de 65 jaar mishandeld. Bijvoorbeeld door partners, familie, huisvrienden of zorgverleners. Ongeveer 30.000 ouderen krijgen te maken met financiële uitbuiting. Reden genoeg voor het ministerie van VWS om in 2011 met het Actieplan 'Ouderen in veilige handen' te beginnen. Tweeënhalf jaar na dato is er al veel gebeurd, maar er staat ook nog veel op stapel én daarbij is volgens de staatssecretaris een grote rol weggelegd voor het notariaat. 'Een notaris is dé persoon met wie je het beheer van je financiële zaken kunt bespreken. Het is dan ook uitermate belangrijk dat de notaris signaleert dat iets niet klopt, navraag doet bij de betrokken cliënt

en met dat "niet plus"-gevoel ergens terecht kan', aldus Van Rijn. Hij vervolgt: 'De notaris kan een cliënt voorlichten over hoe het eigenlijk hoort, uitleggen dat bepaalde dingen ongebruikelijk zijn en vragen of een beslissing bewust wordt gemaakt of dat het zo is gegroeid. Ik ben dan ook erg blij dat de beroepsorganisatie met een stappenplan is gekomen. Zo kunnen alle notarissen weten wat je met het "niet plus"-gevoel moet doen.'

SAMENWERKEN OP LOKAAL NIVEAU

In september zijn er in zeven gemeenten pilots van start gegaan. In deze pilots werken onder regie van gemeenten verschillende instanties, zoals het notariaat, banken, woningcorporaties en het Steunpunt Huiselijk Geweld, samen om financieel misbruik bij ouderen vroegtijdig te signaleren. De partijen komen geregeld

samen om te kijken hoe de ander het aanpakt. Op die manier kunnen ze van elkaar leren. Hiermee wil VWS de samenwerking op lokaal niveau beter vormgeven. Van Rijn vindt die samenwerking belangrijk. 'Het is niet handig als iedereen langs elkaar werkt en de informatie niet met elkaar wordt gedeeld. Als je elkaar beter kunt vinden, kun je ook eerder dat "niet plus"-gevoel ontdekken', aldus de staatssecretaris. 'Zo is het bijvoorbeeld heel belangrijk om bij de overdracht van een huis te weten hoe het precies zit met een hypotheek', vervolgt hij. 'Waarom moet het huis aan een familielid worden overgedragen? Of waarom moet het financiële beheer van een rekening uit handen worden gegeven? Als je als (financieel) dienstverlener het gevoel hebt dat je ergens

branden bij de notaris. Hij moet weten wat eraan gedaan kan worden. Soms gaat het voorbij de bevoegdheden van de notaris. Klop dan aan bij het Steunpunt Huiselijk Geweld.'

GOUDEN LOEKIE

De staatssecretaris is tevreden over wat er de afgelopen jaren al is gepresteerd omtrent het actieplan 'Ouderen in veilige handen'. Er zijn bijvoorbeeld 35 vrijwilligers van de 4 ouderenbonden opgeleid tot voorlichter. Zij gaan het land door om het onderwerp met ouderen en hun naasten te bespreken. 'Tot eind 2014 worden er zo'n 350 bijeenkomsten gehouden. Hiermee bereiken wij veel ouderen.' Daarnaast draait er een reclamespot op radio

Of iets wel of niet deugt, is een moeilijke balans

iets mee moet, weet je door deze pilots ook precies wanneer je waar terecht kunt.' Of iets wel of niet deugt, is volgens de staatssecretaris een moeilijke balans. 'Aan de ene kant wil je mensen beschermen, maar aan de andere kant moet je ze wel in hun waarde laten als zij bewuste beslissingen nemen. Niet op de plaats van de oudere gaan zitten, maar wel nagaan of er iets aan de hand is of niet', legt Van Rijn uit.

ROOD LAMPJE

De pilots vinden plaats in Almere, Ede, Groningen, Gouda, Haarlem, Rotterdam en 's-Hertogenbosch. Uiteindelijk is het de bedoeling dat alle Nederlandse gemeenten een soortgelijke samenwerking opzetten. Volgens Van Rijn erg belangrijk: 'Als wij kijken naar ouderen mishandeling in de brede zin van het woord dan zien we dat financiële uitbuiting een hele andere aanpak vergt. Niet alleen in de voorlichting, maar ook om te bepalen of iets wel of niet plus is. Het voorkomen en signaleren ervan ligt bij andere partijen dan gebruikelijk, namelijk banken en notarissen die aan de voorkant al kunnen merken of er iets niet klopt.' Als er een beroeps-groep is waar Van Rijn blij verrast over is, is het wel het notariaat. 'De KNB heeft zelf contact gezocht met de medewerkers van mijn ministerie om mee te werken aan het project. Dat doet niet elke beroepsorganisatie. Daarnaast heb ik begrepen dat er naast een stappenplan ook een cursus in het leven is geroepen. Ik ben natuurlijk niet in de positie om notarissen van alles te verplichten, maar het is een goede zaak dat die opleiding er is en ik zou notarissen dan ook willen stimuleren hieraan deel te nemen.' 'De rol van de notaris is een hele belangrijke', gaat de staatssecretaris verder. 'Als iemand op hoge leeftijd zijn testament wil wijzigen en dit lijkt onder druk te gebeuren, moet er een rood lampje gaan

en televisie. Deze is zelfs genomineerd voor een Ster Gouden Loekie. 'De voorlichtingscampagne begint nu echt op stoom te komen. Ouderen die ik erover spreek, zijn blij dat het gebeurt. Zo heb ik ook onlangs gesproken met Omroep Max die aan dit onderwerp wat breder aandacht wil geven. Daar werd mij verteld dat het ongelooflijk goed is wat hier nu wordt besproken. Er rust namelijk een enorm taboe op', legt Van Rijn uit. Door de media-aandacht wil de staatssecretaris het taboe om erover te praten wegnemen. 'In mijn omgeving heb ik zo iets gelukkig niet meegemaakt. Wel krijg ik door de gesprekken die ik voer schrijnende voorbeelden te horen. Mensen die er bijvoorbeeld achterkomen dat hun zoon – die verslaafd is – steeds meer geld van de rekening haalt. Iets dat begint als: "ik beheer het wel voor je", maar eindigt met: "ik ben het geld kwijt". Dat sluipt erin en is diep triest. Het is belangrijk dat ouderen weten dat ze er niet alleen voorstaan en hulp kunnen vragen. Je mag erover praten én er is iets aan te doen.'

VAKMANSCHAP

Het notariaat krijgt van Van Rijn alvast een pluim voor het werk dat er tot nu toe is verzet. Hij hoopt dat de goede weg die is ingezet ook wordt voortgezet. 'Ik zou het mooi vinden als het voor de notaris een tweede natuur wordt om op dit soort dingen te letten. Niet alleen in de pilotgemeenten, maar overall. En volgens mij vinden alle notarissen dit ook belangrijk. Het is toch de taak van de notaris ervoor te zorgen dat er betrouwbare financiële transacties worden afgesloten waar alle deelnemende partijen zich bewust van zijn. Het is mooi dat de notarissen dit oppakken. Dat is een kenmerk van vakmanschap', besluit de staatssecretaris. ■